

ประวัติชีวิตและผลงาน

นางประนอม ทาแปง

ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ประณีตศิลป์ – ศิลปะผ้าทอ)

นางประนอม ทาแปง เกิดเมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๙๗ ณ บ้านนามน ตำบลหัวทุ่ง อำเภอลอง จังหวัดแพร่ เป็นบุตรคนที่ ๒ ในจำนวนพี่น้อง ๔ คน ของนายพัน ทาแปง และนางแก้วมูล ทาแปง สมรสแล้ว มีบุตรชื่อ นายสุทธิพงษ์ อดทา

ประวัติการศึกษา

นางประนอม ทาแปง เป็นผู้สนใจใฝ่ศึกษาตั้งแต่ยังเยาว์วัย เริ่มเรียนรู้การปั่นเส้นฝ้าย ทอผ้าไว้ใช้ในครัวเรือนโดยรับการถ่ายทอดจากครุคนแรก คือ แม่แก้วมูล ผู้เป็นมารดาตั้งแต่นางประนอมอายุเพียง ๑๒ ปี นอกจากนั้น ยังได้เรียนรู้การทอผ้าตีนจกโบราณเมืองลอง จากนางบุญยวง อุปถัมภ์ ผู้เป็นป้าซึ่งนางประนอม ทาแปง เคารพเป็นครุคนที่สองผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้ ด้านการศึกษาระดับประถมศึกษาได้เข้าเรียนที่โรงเรียนประจำหมู่บ้าน แต่ด้วยปัญหาสุขภาพและฐานะทางบ้านที่ยากจนทำให้เป็นอุปสรรคต่อการเรียนจึงต้องหยุดเรียนหนังสือเมื่อเรียนจบเพียงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ แต่เมื่อมีโอกาสที่เอื้ออำนวย นางประนอมก็พากเพียร ใฝ่เรียนรู้ ทั้งในระบบ การศึกษานอกโรงเรียน การศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาตามอัธยาศัย นางประนอม ทาแปง ยังได้รับพระมหากรุณาธิคุณ รับเป็นนักเรียนศิลปาชีพในพระบรมราชูปถัมภ์ ทำให้ได้รับการศึกษาศิลปะเชิงช่างทอ ณ พระตำหนักภูพิงคราชนิเวศน์ จังหวัดเชียงใหม่ จากนั้นยังคงพากเพียรกับการเรียนจนกระทั่งจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา โดยได้รับปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาพัฒนาชุมชน จากมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ และจากผลงานความสำเร็จในการสร้างสรรค์ผ้าทอตีนจกทั้งดงามยอดเยี่ยมในเชิงช่างศิลป์และความสำเร็จในด้านหน้าที่การงาน ทำให้นางประนอม ทาแปง ได้รับปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิตกิตติมศักดิ์ (คหกรรมศาสตร์) จากมหาวิทยาลัยรามคำแหงในปี พ.ศ. ๒๕๕๖

ประวัติการทำงาน

หลังจากที่นางประนอม เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ที่โรงเรียนบ้านไผ่ล้อม (นามนวิทยาการ) ก็ไม่ได้เข้าเรียนต่อในชั้นสูงขึ้นอีก เนื่องจากฐานะทางบ้านขาดแคลน เมื่อเริ่มเข้าสู่วัยรุ่น นางประนอมได้เดินทางไปทำงานที่กรุงเทพฯ พร้อมเพื่อนอีกหลายคน โดยทำงานเป็นแม่บ้าน ด้วยความที่เป็นคนขยันขันแข็ง หนักเอาเบาสู้ และอ่อนน้อมถ่อมตน จึงทำให้นายจ้างเมตตาเอ็นดูมาก แต่เพราะร่างกายที่ไม่สู้แข็งแรง รูปร่างบอบบาง จึงตัดสินใจเดินทางกลับบ้าน ต่อมาได้สมัครเป็นลูกจ้างทำงานบ้านของผู้ที่รู้จักในจังหวัดเชียงใหม่เป็นเวลาพิเศษก็ได้ลาออกและสมัครทำงานประเภทเดียวกันต่อไปอีกระยะหนึ่ง ปรากฏว่าประสบความยากลำบากมาก และตระหนักแล้วว่า การเป็นลูกจ้าง คงไม่ทำให้ชีวิตดีขึ้นกว่าเดิม จึงได้กลับบ้านช่วยพ่อแม่ทำนา ทำไร่ ทำสวนที่บ้าน เมื่อมีเวลาว่างก็ค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ และฝึกทอผ้าจากป้าบุญยวง อุปถัมภ์ (ปัจจุบันเสียชีวิตแล้ว) ผู้สืบสานการทอผ้าตีนจก ลายโบราณดั้งเดิมของอำเภอลอง จังหวัดแพร่ ซึ่งทอผ้าอยู่ใต้ถุนบ้านติดกัน เมื่อใดที่ป้าบุญยวงพักรับประทานอาหาร นางประนอมก็จะแอบเข้าไปทอผ้า และทอได้ถูกต้องสวยงามประณีตด้วยความตั้งใจและสนใจจริง ป้าบุญยวง จึงถ่ายทอดการทอผ้าตีนจกให้

“สมัยเด็ก ๆ เป็นคนชอบทอผ้าอยู่แล้ว ที่นี้เห็นคุณป้านั่งทอผ้าอยู่ ช่วงที่คุณป้าหยุดพักทานอาหารกลางวัน เราก็ไปขโมยชิ้นก็แอบทอผ้าจากต่อจากที่ป้าทอไว้ พอปากกลับมาก็จะถามป้าว่าถูกไหม ป้าก็ดูแล้วบอกว่าทำถูกแล้ว ทำได้ดีแล้ว ก็เลยหัดทอตั้งแต่นั้นมา ก็เป็นจุดเริ่มแรกของการทอผ้าตีนจกของป้า”

นางประนอม ทาแปง ได้ฝึกฝนการทอผ้าจากป้าบุญยวงตั้งแต่วัยเด็ก จนมีฝีมือสามารถจำหน่ายได้ ต่อมาเมื่อวันที่ ๒ มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๒ ได้นำผ้าชิ้นตีนจกลายของอำเภอลอง ทูลเกล้าฯ ถวายสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เมื่อครั้งเสด็จมาพระราชทานธงประจำรุ่นให้แก่ลูกเสือชาวบ้านจังหวัดแพร่ และต่อมากลางผู้แทนในพระองค์ได้เดินทางมาที่บ้านและขอพบนางประนอม ทาแปง เพื่อแจ้งให้ทราบว่าสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงสนพระทัยและมีความประสงค์จะส่งเสริมให้ชาวบ้านทอผ้าตีนจกให้มากขึ้น โดยคณะผู้แทนพระองค์ ได้กรุณามอบทุนดำเนินการให้ ต่อมาพัฒนาการจากสำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอลอง และคณะกรรมการหมู่บ้าน ได้จัดตั้งกลุ่มสตรีทอผ้าขึ้นตีนจกขึ้น ชื่อ “กลุ่มสตรีทอผ้าบ้านนามน” เมื่อวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๓๒ มีสมาชิกครั้งแรก ๑๕ คน ใช้บริเวณบ้านผู้ใหญ่บ้านนามนเป็นสถานที่ตั้งกลุ่มฯ โดยมีนางประนอม ทาแปง เป็นประธานกลุ่ม ต่อจากนั้น ได้มีการอบรมให้ความรู้เพิ่มเติม และได้รับเงินทุนสนับสนุนจากกรมพัฒนาชุมชนและเงินกองทุนสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ สมาชิกจึงมีเพิ่มมากขึ้น และมีรายได้เพิ่มขึ้นหลังฤดูเก็บเกี่ยว ทำให้กลุ่มสตรีบ้านนามนเป็นที่รู้จักแก่บุคคลทั่วไปอย่างกว้างขวางเรื่อยมา จนถึงปัจจุบัน

จากการทำงานด้านอนุรักษ์ศิลปหัตถกรรมสิ่งทอเป็นเวลา ๓๐ ปีเศษ นางประนอม ได้รวมตัวจัดตั้งกลุ่มทอผ้า กลุ่มอนุรักษ์ฟื้นฟูศิลปหัตถกรรมสิ่งทอตีนจก รวมถึงได้จัดตั้งกลุ่มสตรีสหกรณ์ทอผ้าย้อมสีธรรมชาติ โดยมีสมาชิก ๔๐๐ คน และมีเครือข่ายช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ๑๗ จังหวัด ทั้งภาคเหนือตอนบนและตอนล่าง และยังได้รับคัดเลือกเป็นประธานศูนย์เครือข่ายของจังหวัดแพร่ มีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือ แนะนำให้ความรู้แก่สมาชิกในเครือข่าย กลุ่มของสหกรณ์ตลอดมา

ในปี พ.ศ. ๒๕๔๓ ได้รับการสนับสนุนจากศูนย์วิชาการและเทคโนโลยีสิ่งทอพื้นบ้าน (ฝ่ายแกมไหม) สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ด้านการบริหารจัดการปลูกฝ้าย ผลิตเส้นด้าย และการทำผ้าย้อมสีธรรมชาติ โดยเฉพาะการฟื้นฟูและพัฒนาการย้อมสีครามธรรมชาติ ส่งผลให้เกิดการพัฒนา ศักยภาพของกลุ่มฯ จนสามารถเปิดศูนย์การเรียนรู้ผ้าจากเมืองลองและการย้อมสีครามธรรมชาติขึ้น ในปี ๒๕๕๑

นอกจากนี้ ยังมีกลุ่มเป้าหมายที่ได้จัดตั้งขึ้นโดยการนำของนางประนอม ทาแปง เช่น กลุ่มสตรีแม่บ้าน บ้านนามน (พ.ศ. ๒๕๒๒ – ๒๕๓๙) กลุ่มทอผ้าตีนจกบ้านประนอม (พ.ศ. ๒๕๓๘ – จนถึงปัจจุบัน) กลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร (พ.ศ. ๒๕๓๙ – ๒๕๔๐) กลุ่มเครือข่ายสิ่งทออำเภอลอง จังหวัดแพร่ (พ.ศ. ๒๕๔๑ – ปัจจุบัน) ตั้งศูนย์พิพิธภัณฑสถานเพื่อการศึกษา (พ.ศ. ๒๕๔๒ – ปัจจุบัน) จัดตั้งศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตร (พ.ศ. ๒๕๔๒ – ปัจจุบัน) กลุ่มสตรีสหกรณ์ย้อมสีธรรมชาติ (พ.ศ. ๒๕๔๔ – ปัจจุบัน) สร้างศูนย์ฝึกอบรมถ่ายทอด การย้อมสีฝ้ายด้วยสีธรรมชาติ (พ.ศ. ๒๕๔๔ – ปัจจุบัน) กลุ่มเครือข่ายรับงานไปทำที่บ้าน (พ.ศ. ๒๕๔๖ – ปัจจุบัน) จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ผ้าจากเมืองลองและการย้อมสีครามธรรมชาติ (พ.ศ. ๒๕๕๐ – ปัจจุบัน)

ประวัติการสร้างสรรค์ผลงาน

นางประนอม ทาแปง เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้การทอผ้าตีนจกให้แก่สมาชิกของกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านนามน จนสมาชิกเพิ่มจำนวนมากขึ้นและขยายไปยังหมู่บ้านและต่างอำเภอใกล้เคียง ตั้งแต่อำเภอเด่นชัย วังชิ้น เมืองแพร่ ขณะนั้นมีจำนวนสมาชิกมากกว่า ๒,๐๐๐ คน ทำให้สมาชิกของกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านนามนสามารถสร้างรายได้ หลังฤดูเก็บเกี่ยว และทำให้ชื่อเสียงของกลุ่มทอผ้าสตรีบ้านนามนเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง

นอกจากนี้ นางประนอม ทาแปง ยังได้รับเลือกให้เป็นนักเรียนศิลปาชีพและได้รับการฝึกอบรมเพิ่มเติม ที่พระตำหนักภูพิงคราชนิเวศน์ถึง ๓ ครั้ง คือในปี พ.ศ. ๒๕๒๗, ๒๕๒๙ และ ๒๕๓๑ ตามลำดับ จึงทำให้มีความรู้ความสามารถในการทอผ้ามากขึ้น

อยู่มาวันหนึ่งนางประนอม ทาแปง ได้พบเศษผ้าโบราณชิ้นหนึ่งที่มีลวดลายเพียงครั้งเดียว จึงเกิดความสนใจ คิดอยากจะทำลวดลายที่พบเพียงครั้งเดียวมาทอให้สมบูรณ์ จึงได้พยายามแกะลายผ้าและศึกษาลวดลาย จนความพยายามของนางประนอมประสบความสำเร็จ

ด้วยความเป็นผู้ที่ชอบศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ จึงได้คิดค้นเทคนิคใหม่มาถ่ายทอดแก่ผู้เรียนให้ เข้าใจและปฏิบัติได้ง่ายขึ้น เทคนิคดังกล่าว คือ การใช้อุปกรณ์ที่เรียกว่า “เขافیม” ในการเก็บลวดลายของผ้าตีนจก ที่ต้องการ โดยทอเขافیมแต่ละเครื่องจะมีลวดลายสำเร็จอยู่บนชุดฟิม ช่วยให้การทอลวดลายประสมกันทำได้ง่ายขึ้น โดยเฉพาะลวดลายโบราณที่ตกทอดมาถึงปัจจุบัน เช่น ลายผักแว่น ลายขอลี่ ลายวงวน้ำดู ลายนกกินน้ำร่วมต้น ลายสำเภอลอยน้ำ ลายบั้งนาค ลายขากำป๋อง ลายไก่แก้งซ้อนนก ลายต่อมเครือ เป็นต้น

“การทอผ้าเมื่อก่อนก็จะใช้ชนเผ่าหรือว่าไม้แหลม คvikเอาที่ละเส้น ที่ละเส้นซึ่งกว่าจะได้แต่ละผืน ก็ใช้เวลาเป็นเดือนสองเดือน ก็เลยมาคิดว่าจะทำยังไงให้ทอได้ไวขึ้นชาวบ้านจะได้ทอมาขายให้มีเงินพอใช้ เขาจะได้ยังคงทอผ้าต่อไปไม่ทอดทิ้งงานทอผ้า จึงคิดเอาวิธีการยกเขา เพื่อได้ทอได้ง่าย ไม่เสียเวลา”

นอกจากนี้ นางประนอม ทาแปง ยังได้เริ่มคิดที่จะอนุรักษ์ลวดลายผ้าโบราณ ที่คิดว่าต่อไปในอนาคตจะ สูญหายไป เนื่องจากขาดผู้ที่สนใจหรือเอาใจใส่เท่าที่ควร โดยได้ใช้ความมานะพยายามที่จะศึกษาถึงลวดลาย สีสัน และวิธีการทอแบบเก่า ๆ ไว้ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ดังนั้นผลแห่งความพยายามจึงประสบความสำเร็จ มีลวดลายพื้นบ้านโบราณหลายลายที่นางประนอม ทาแปง ได้พยายามบันทึกความทรงจำจนปรากฏ เป็นผ้าลวดลายทั้งงดงามในหลายรูปแบบ

“ลวดลายผ้าตีนจกอำเภอลองจะมีหลากหลายลาย ถ้าดูจริง ๆ จะมีนับร้อยลาย เช่น ลายหลัก เมื่อคนโบราณเห็นนกเขาก็จะทอลายนกกินน้ำร่วมต้น เห็นมดแดงหรือมดส้มเขาก็จะทอลายมดแดง ถ้าเป็นดอกไม้ ก็จะเป็นลายพุ่มดอก ลายผักแว่น ลายดอกมะลิ ส่วนลายใหม่ ๆ ที่คิดขึ้นเราก็ประยุกต์ขึ้นมา เช่น ลายหัวใจ ดูลายเหมือนอะไรเราก็เรียกไปตามนั้นตามที่เรประยุกต์ขึ้นมา”

การผลิตงานส่วนใหญ่จะเน้นการผลิตผลงานเพื่อการอนุรักษ์ผ้าแบบโบราณ โดยศึกษาลวดลายและสีสันท จากผ้าโบราณแล้วนำมาทอใหม่เลียนแบบของเดิม ซึ่งมีทั้งลวดลายแท้ ๆ ของชาวเมืองลองส่วนหนึ่ง และที่นำเอา ลวดลายจากที่อื่น ๆ เช่น หาดเสี้ยว หาดสูง แพร่ น่าน อุตรดิตถ์ เข้ามาประยุกต์ดัดแปลงจนเกิดความกลมกลืน แทบแยกกันไม่ออก

เมื่อพิจารณาจากสายตาและภูมิปัญญาอย่างรอบคอบละเอียดถี่ถ้วน จะพบว่าผลงานทอผ้าของนาง ประนอม ทาแปง เป็นฝ่ายเส้นเล็กเรียบเสมอกัน สีสันทกที่ไม่เข้มหรือจางเป็นช่วง ๆ ลักษณะการทอจะแน่น ทั้งหมดนี้คือลักษณะพิเศษและเอกลักษณ์เฉพาะของผลงานนางประนอม ทาแปง

ผลงานการสร้างสรรค์ที่เกิดจากการทำงานของนางประนอม ทาแปง

นางประนอม ทาแปง ได้ทอผ้าทองคำแท้ พร้อมลวดลายจก ลายดอกบัวหงาย ซึ่งมีคณะกรรมการของ วัดท่าซุง จังหวัดอุทัยธานีได้มอบหมายให้นางประนอม ทาแปง ทอผ้าทองคำแท้ จำนวน ๑ ผืน โดยใช้ทองคำหนัก ๗ กิโลกรัม ทอเป็นผืนผ้า ลายจก ลายดอกบัวหงาย เพื่อนำไปคลุมร่างหลวงพ่อกุญชรลีลา วัดท่าซุง จังหวัดอุทัยธานี ซึ่งยังคงอยู่ถึงปัจจุบัน

นอกจากนี้ ยังได้ส่งผลงานการทอผ้าเข้าประกวดในระดับประเทศ จนได้รับรางวัลชนะเลิศและ รองชนะเลิศเป็นจำนวนมาก ทำให้เป็นที่ยอมรับและรู้จักของบุคคลทั่วไป สร้างชื่อเสียงให้กับจังหวัดแพร่ และได้ คิดค้นลวดลายผ้าโดยประยุกต์ขึ้นมาใหม่ให้มีสีสันและลวดลายที่สวยงาม โดยคิดค้นลวดลายใหม่ ๆ ให้เกิดความประทับใจกับผู้พบเห็นและเก็บอนุรักษ์ไว้ในพิพิธภัณฑ์แหล่งเรียนรู้และเผยแพร่ให้แก่บุคคลทั่วไปที่สนใจ

การสร้างสรรค์และเผยแพร่ผลงานต่อสาธารณชนในประเทศและต่างประเทศ

จากผลการสร้างสรรค์ผ้าทอพื้นจกอย่างต่อเนื่องจนประสบความสำเร็จเป็นที่รู้จักโดยทั่วไป โดยเฉพาะ ในวงการงานศิลปหัตถกรรม ทำให้นางประนอม ทาแปง และกลุ่มทอผ้าได้รับโอกาสให้นำเสนอเผยแพร่ผลงาน ผลิตภัณฑ์ต่อสาธารณชนทั้งในประเทศและต่างประเทศอยู่เสมอ ทั้งในรูปแบบของการออกร้าน การสาธิต การแสดงผลงานเชิงนิทรรศการ อาทิเช่น งานศิลปาชีพบางไทร ณ ศูนย์ศิลปาชีพบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา งานตรานกยูงพระราชทานสืบสานตำนานไหมไทย นิทรรศการวันนักประดิษฐ์ โดยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ งานแสดงสินค้าระดับชาติ เช่น งานหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ งานของขวัญ ของที่ระลึกกรุงเทพ (BIG&BIH) งานประชุมวิชาการของมหาวิทยาลัย กระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ งานวัฒนธรรม และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ต่าง ๆ ของภาครัฐและเอกชน เช่น งานนิทรรศการผ้าฝ้ายแกมไหม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นต้น

สำหรับการเผยแพร่แสดงผลงานในต่างประเทศนั้น นางประนอม ทาแปง ได้รับเกียรติให้นำผลงาน ไปจัดแสดงในรูปแบบการจัดนิทรรศการผ้าทอที่ประเทศเนเธอร์แลนด์ สหรัฐอเมริกา และจีน นอกจากนี้ยังได้รับเชิญ ให้ไปศึกษาดูงานที่ประเทศอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย สหรัฐอเมริกา เนเธอร์แลนด์ และญี่ปุ่น เป็นต้น

การทำคุณประโยชน์เพื่อสังคม

นอกจากการสร้างสรรค์ผลงานผ้าพื้นจกออกสู่ตลาดอย่างมากมายแล้ว นางประนอมยังได้ทำงานเพื่อ สังคมส่วนรวมด้วย โดยได้ย้อมคิดถึงอดีตอันทุกขุทรมานด้วยความยากจนที่ผ่านมา ทำให้นางประนอม ทาแปง ภูมิใจที่สามารถสร้างฐานะสร้างอนาคตได้อย่างเป็นปึกแผ่น ดังนั้น จึงตั้งใจไว้ว่าจะพยายามทำงานเพื่อสร้างสังคม บ้านเกิดของตนเองให้หลุดพ้นจากความอดอยาก ให้ทุกคนมีงานทำมีอาชีพและมีรายได้เลี้ยงตนเองอย่างมั่นคงและมั่นใจ ต่อมานางประนอม ทาแปง จึงได้ประกอบกิจกรรมเพื่อสังคม โดยการเป็นผู้มีส่วนช่วยให้ประชาชนมีรายได้หลังเก็บเกี่ยว

โดยได้ฝึกสอนการทอผ้าตีนจกแก่กลุ่มแม่บ้านและกลุ่มชาวเขาหลายแห่งในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน และฝึกสอนการย้อมสีธรรมชาติให้กับกลุ่มเครือข่าย ๑๗ จังหวัดภาคเหนือ

การสร้างคุณประโยชน์เพื่อสังคมของนางประนอม ทาแปง ประกอบด้วยกิจกรรมที่หลากหลายสรุปได้ดังนี้

๑. เป็นวิทยากรฝึกสอนย้อมสีธรรมชาติแก่เครือข่ายผู้ผลิตสินค้าหัตถกรรม หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ภาคเหนือตอนบนและตอนล่างทั้ง ๑๗ จังหวัด
๒. เป็นวิทยากรถ่ายทอดการทอผ้า การย้อมสีธรรมชาติที่กลุ่มทอผ้าบ้านไผ่ล้อมและต่างจังหวัด แก่หน่วยงานต่าง ๆ และกลุ่มเครือข่ายสิ่งทอในพื้นที่ภาคเหนือ
๓. เป็นผู้ริเริ่มสร้างสรรค์และคิดค้นวิธีการเกี่ยวกับการทอผ้าตีนจกของอำเภอลอง มีการประยุกต์ใช้วัสดุในท้องถิ่นในการย้อมสี เป็นบุคคลตัวอย่างของหมู่บ้านนามน ตำบลหัวทุ่ง ผลผลิต (ผ้าตีนจก) ขยายผลไปสู่ชุมชนอื่น ๆ โดยทั่วไปอย่างกว้างขวาง
๔. เป็นผู้ฝึกสอน วิทยากร ในเรื่องการทอผ้าตีนจกให้แก่ชุมชนต่าง ๆ รวมทั้งได้รับเชิญจากสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดแพร่ ให้เป็นผู้บรรยายพิเศษเกี่ยวกับอาชีพที่ทำให้ตนเองประสบผลสำเร็จจากผู้ที่มีความเป็นอยู่ยากจน จนกระทั่งมีความมั่นคงในปัจจุบัน หรือเป็นคนที่มีฐานะค่อนข้างดีมากในชุมชน
๕. เป็นประธานกลุ่มอาชีพทอผ้าบ้านนามน ปัจจุบันเป็นที่ปรึกษาของกลุ่มสนับสนุนแก่กลุ่มต่าง ๆ ของหมู่บ้าน ตำบล ที่กรมการพัฒนาชุมชนได้ส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณในด้านอาชีพสตรีด้านการทอผ้าตีนจก
๖. เป็นแหล่งอ้างอิง ผู้ให้ข้อมูลและสนับสนุนองค์ความรู้เพื่อการศึกษาและวิจัยของนักเรียน นักศึกษาทุกระดับชั้น ของหน่วยงานสถาบันวิจัย สถาบันการศึกษาต่าง ๆ

ผลจากความพยายามทำงานเพื่อสังคมของนางประนอม ทาแปง ซึ่งเป็นผู้ที่มีความขยันขันแข็ง มีความเพียรพยายาม มานะอดทนในการประกอบอาชีพ มีความรักและพอใจในงานอาชีพของตน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการแสวงหาเทคนิค และลดทอนการทอแบบใหม่ ๆ มาปรับปรุงงานของตนอยู่เสมอจนผลงานเป็นที่ยอมรับแพร่หลายอย่างกว้างขวาง ถือได้ว่าเป็นผู้ประสบความสำเร็จอย่างสูงในอาชีพทอผ้าคนหนึ่งของภาคเหนือ ด้วยความที่เป็นคนมีความอ่อนน้อมถ่อมตน มีอัธยาศัยไมตรีต่อบุคคลทั่วไป และมีความเห็นใจผู้อื่นอยู่เสมอ นับได้ว่านางประนอม ทาแปง เป็นนักอนุรักษ์วัฒนธรรมของสังคมโดยแท้ จนได้รับความเชื่อถือมอบหมายให้รับตำแหน่งทางสังคมมากมาย เช่น คณะกรรมการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร อำเภอลอง จังหวัดแพร่ คณะกรรมการวัฒนธรรมอำเภอลอง จังหวัดแพร่ คณะกรรมการศูนย์แหล่งเรียนรู้ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ตำบลหัวทุ่ง อำเภอลอง จังหวัดแพร่ คณะกรรมการส่งเสริมองค์ความรู้ Knowledge Based OTOP จังหวัดแพร่ ผู้ช่วยนักวิจัยจากสำนักงานวิจัยแห่งชาติ ประธานเครือข่ายสิ่งทอภาคเหนือ และประธานกลุ่มทอผ้าบ้านไผ่ล้อม ตำบลหัวทุ่ง อำเภอลอง จังหวัดแพร่ ตั้งแต่ปี ๒๕๓๒ จนถึงปัจจุบัน และเป็นครูภูมิปัญญาไทยรุ่นที่ ๑ ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม (ทอผ้า) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

นางประนอม ทาแปง ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้นุรักษ์ สืบสาน พัฒนา ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านอย่างครบวงจร ตั้งแต่การปลูกฝ้าย ปลูกคราม ทำเส้นฝ้าย ทอผ้า ย้อมสีธรรมชาติ รวมทั้งการออกแบบตัดเย็บ สามารถสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน จนเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง มีคุณภาพชีวิตที่ดี สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนสืบไป

“สืบสานการทอผ้าไว้ เพื่อตระหนักวันสูญเสีย ผักผีมือไว้ในแผ่นดิน เป็นทรัพย์สินแห่งปัญญา”

ด้วยองค์ความรู้ที่เกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ให้รู้จักจริงรู้แจ้งในเรื่องผ้าทอตีนจกโบราณของผู้หญิงชาวบ้านคนหนึ่งที่ได้ทุ่มเททั้งชีวิต พินิจ เรียนรู้ ปรับปรุง พัฒนางานผ้าทอของท้องถิ่นแหล่งกำเนิดโดยไม่หยุดยั้ง ทำให้ชิ้นงานด้านวัฒนธรรมกลายมาเป็นส่วนหนึ่งของรายได้เลี้ยงชีพของผู้คนมากมาย เป็นความภาคภูมิใจ และเป็นการอนุรักษ์ไว้ซึ่งมรดกทางวัฒนธรรมพื้นบ้าน ภูมิปัญญาของชาวเมืองลอง จังหวัดแพร่ ปัจจุบันนางประนอม ทาแปงได้อุทิศตนในการถ่ายทอดความรู้ใน **“ศูนย์การเรียนรู้ผ้าจากเมืองลอง และการย้อมผ้าสีครามธรรมชาติ”** ซึ่งประกอบด้วย แหล่งเรียนรู้หลัก ๓ แห่ง คือ พิพิธภัณฑ์ผ้าทอตีนจก ซึ่งรวบรวมผ้าทอตีนจกตลอดลายโบราณของอำเภอลอง ผลงานการสร้างสรรค์ของนางประนอม ทาแปง ที่ได้รับรางวัลเชิดชูเกียรติ และผ้าทอจากแหล่งวัฒนธรรมต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ โรงย้อมครามซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้การย้อมสีธรรมชาติ โดยเฉพาะการย้อมสีครามธรรมชาติ และสวนไม้ย้อมสี **“เก๋ามีน”** แหล่งรวบรวมพรรณไม้ย้อมสีนานาพันธุ์ เพื่อให้นักเรียน เยาวชน ตลอดจนกลุ่มสตรีแม่บ้านต่าง ๆ ได้มาศึกษาหาความรู้

ด้วยความเป็นคนมีน้ำใจ เมตตาอารี ไม่เอารัดเอาเปรียบ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีความปรารถนาดีต่อผู้อื่นอย่างจริงใจ นางประนอมยินดีในการถ่ายทอดความรู้ ความคิดให้แก่ศิษย์และคนในชุมชนโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน อีกทั้งยังอุทิศตนเพื่อสังคมและส่วนรวมอย่างแท้จริง จึงทำให้มีผู้สนใจมาเยี่ยมชมศูนย์การเรียนรู้ผ้าจากเมืองลอง และการย้อมผ้าสีครามธรรมชาติของจังหวัดแพร่เป็นประจำ โดยศูนย์การเรียนรู้แห่งนี้ได้เปิดอย่างเป็นทางการโดยผู้ว่าราชการจังหวัดแพร่ ว่าที่ร้อยตรี พงษ์ศักดิ์ พลายเวช และศาสตราจารย์ดร.พงษ์ศักดิ์ อังกลสิทธิ์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อวันที่ ๒๘ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๑ มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นศูนย์กลางแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และยกระดับการผลิตผ้าทอพื้นบ้านย้อมสีครามธรรมชาติให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น เพื่อเป็นแหล่งให้บริการเผยแพร่ข้อมูล และองค์ความรู้เรื่องการผลิตผ้าทอพื้นบ้าน ผ้าจากเมืองลอง และการย้อมสีธรรมชาติอย่างครบวงจร เพื่อสร้างรายได้ และสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในการพึ่งตนเองตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง เพื่ออนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาการทอผ้าตีนจกเมืองลอง และการย้อมสีครามธรรมชาติให้คงอยู่สืบไป

เพื่อการอนุรักษ์และมุ่งหวังที่จะส่งต่อองค์ความรู้ด้านศิลปหัตถกรรมผ้าทอพื้นบ้านที่ตนมีให้แก่คนรุ่นต่อไป ได้สืบทอด สืบสานอยู่คู่ชุมชนและท้องถิ่นสืบไป นางประนอม ทาแปง ยังคงมุ่งมั่นที่จะทำงานที่ตนรักต่อไป และเสาะแสวงหาแนวทางที่จะเชื่อมโยงงานผ้าทอให้เกาะเกี่ยวกับผู้คนในชุมชน เช่น การเป็นผู้นำในการจัดงานบุญจุลกฐินขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๕๑ และตั้งใจที่จะจัดงานบุญจุลกฐินต่อเนื่องไปทุกปี เพื่อให้งานบุญเป็นสื่อ นำให้เยาวชน ช่างทอผ้า และประชาชนในชุมชนเกิดการเรียนรู้กระบวนการทอผ้า เห็นคุณค่าและสืบสานงานผ้าทอตีนจกเมืองลองให้อยู่คู่เมืองลอง และเมืองไทยสืบไปตราบนานเท่านาน

ผลงานการสร้างสรรค์ผ้าขึ้นต้นจกที่ได้รับรางวัลระหว่างปีพุทธศักราช ๒๕๓๐ – ๒๕๕๐

การที่เป็นผู้ชอบศึกษาหาความรู้ คิดค้นลวดลายทั้งดงาม ล้ำค่าเพิ่มเติมอยู่เสมอทำให้ผ้าทอต้นจกของนาง ประนอม ทาแปง มีลวดลายอ่อนช้อย สวยงามและโดดเด่นไม่ซ้ำกับแบบผ้าอื่น ๆ ที่เคยพบเห็น จึงเป็นความสำเร็จอย่างหนึ่งที่พิสูจน์ถึงคุณค่าความงามของผ้าทอลายจกเมืองลอง และมักจะได้รับรางวัล สร้างความภูมิใจให้เสมอ ๆ รางวัลเหล่านี้จึงเป็นเครื่องการันตีถึงความงามของผ้าลายต้นจก ที่เกิดขึ้นโดยการสร้างสรรค์งานศิลป์จากสองมือของนางประนอม ทาแปง

๑. ผ้าขึ้นจกใหม่ดินทองลายภูพิงค์ รางวัลรองชนะเลิศอันดับ ๒ ประเภทผ้าไหมสุดยอดผ้าไทย พ.ศ. ๒๕๓๐ ณ พระตำหนักภูพิงคราชนิเวศน์

๒. ผ้าขึ้นต้นจกลายหงส์คู่ รางวัลชนะเลิศอันดับ ๒ ประเภทผ้าต้นจก ในการประกวดผลิตภัณฑ์หัตถกรรมไทย ผ้าทอมือ พ.ศ. ๒๕๓๑ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

๓. ผ้าขึ้นตำหมูลีทองต่อจกเชิงดำแดง ลายสำเภาลอยน้ำ รางวัลชนะเลิศอันดับ ๑ จากการประกวดผลิตภัณฑ์ผ้าขึ้นเชิงจก งานฤดูหนาวและกาชาด จังหวัดแพร่ พ.ศ. ๒๕๓๒

๔. ผ้าขึ้นจกเต็มตัวฝ้ายปั่นมีย้อมสีธรรมชาติ ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมดีเด่น งานแสดงสินค้าอุตสาหกรรมไทย พ.ศ. ๒๕๓๓ สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย กระทรวงอุตสาหกรรม

๕. ผ้าขึ้นจกใหม่เต็มตัวลายขอผักกูด ลายงูห้อยสาว รางวัลรองชนะเลิศอันดับ ๑ การประกวดผลิตภัณฑ์ศิลปาชีพ ประเภทผ้าไหมลายพื้นบ้าน งานศิลปาชีพบางไทร ครั้งที่ ๘ ระหว่างวันที่ ๓๑ มกราคม – ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕

๖. ผ้าขึ้นตำหมูลีทองต่อต้นจกเชิงดำแดง รางวัลพระราชทานดีเด่น การประกวดผ้าประเภทที่ ๒ ต้นจก วันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๓๖ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ

๗. ผ้าขึ้นต้นจกลายหน้าหมอน รางวัลรองชนะเลิศอันดับ ๑ ประเภทผ้าฝ้ายลายต้นจก ขนาด ๕๐ ซม. งานศิลปาชีพบางไทร ครั้งที่ ๑๐ วันที่ ๕ – ๑๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๗

๘. ผ้าขึ้นจกใหม่เต็มตัวลายนกกินน้ำร่วมต้น รางวัลชนะเลิศอันดับ ๒ ประเภทผ้าฝ้ายลายต้นจก ขนาด ๕๐ ซม. การประกวดผ้าผลิตภัณฑ์หัตถกรรมไทย งานศิลปาชีพบางไทร ครั้งที่ ๑๐ วันที่ ๕ – ๑๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๗

๙. ผ้าขึ้นต้นจกลายคะฉิ่น รางวัลชนะเลิศอันดับ ๑ จากการประกวดผลิตภัณฑ์หัตถกรรม ผ้าฝ้ายลายพื้นบ้านพระราชทานจากสมเด็จพระราชินีนาถ ณ ศูนย์ศิลปาชีพบางไทร งานศิลปาชีพบางไทร ครั้งที่ ๑๑ วันที่ ๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๘

๑๐. ผ้าขึ้นจกเต็มตัวลายขอหักใหญ่ รางวัลชนะเลิศ ประเภทผลิตภัณฑ์จากผ้าทอลายพื้นบ้าน การประกวดผลิตภัณฑ์หัตถกรรม งานศิลปาชีพบางไทร ครั้งที่ ๑๒ วันที่ ๓๑ มกราคม – ๙ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๐

๑๑. ผ้าขึ้นดอกมุกเมืองลองต่อจก ลายนกแยงเงา (นกส่องกระจก) รางวัลชนะเลิศ การประกวดผลิตภัณฑ์หัตถกรรม ประเภทผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายทอลายพื้นบ้าน งานศิลปาชีพบางไทร ครั้งที่ ๑๒ วันที่ ๓๑ มกราคม – ๙ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๐

๑๒. ผ้าขึ้นตีนจกลายขอหักใหญ่ รางวัลรองชนะเลิศอันดับ ๑ ประเภทผ้าฝ้ายทอพื้นเมือง งานศิลปาชีพ บางไทร ครั้งที่ ๑๓ วันที่ ๒๘ มกราคม – ๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๑

๑๓. ผ้าขึ้นตำหมู่เหลืองต่อจกเชิงดำแดงลายนกยางเงา (นกสองกระจก) รางวัลรองชนะเลิศอันดับ ๒ ประเภทผ้าขึ้นตีนจก การประกวดศิลปาชีพ งานศิลปาชีพบางไทร ครั้งที่ ๑๕ วันที่ ๖ – ๑๖ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๓

๑๔. ผ้าขึ้นปะกาเกอญอ รางวัลชนะเลิศ การประกวดผ้าทอลายโบราณ เนื่องในวโรกาสสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินทรงงาน ณ ศูนย์ศิลปาชีพพิเศษห้วยเตือ จังหวัดแม่ฮ่องสอน เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๓

๑๕. ผ้าฝ้ายลายตีนจก รางวัลที่ ๒ การประกวดผลิตภัณฑ์หัตถกรรมไทย ประเภทผ้าฝ้ายทอมือ ย้อมสีธรรมชาติ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๔

๑๖. ผ้าขึ้นตีนจกเต็มตัวลายแมงป่องเลน รางวัลชนะเลิศ ประเภทผ้าทอ จากการประกวดผลิตภัณฑ์ โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ๑๗ จังหวัดภาคเหนือ วันที่ ๑๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๕

๑๗. ผ้าขึ้นจกเต็มตัวลายโบราณขอครึ่ง รางวัลชนะเลิศ การประกวดผลิตภัณฑ์หัตถกรรม ประเภทผ้าฝ้าย งานศิลปาชีพบางไทร ครั้งที่ ๑๙ ณ วันที่ ๒๑ – ๒๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๗

๑๘. ผ้าฝ้ายลายตีนจก รางวัลผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมดีเด่น ประเภทผ้าพื้นเมืองและผลิตภัณฑ์จากผ้า พื้นเมือง สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแพร่ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๐

ความสำเร็จสูงสุดของชีวิตการทำงาน

พ.ศ. ๒๕๓๗ ได้รับเกียรติคุณในฐานะผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรม สาขาทัศนศิลป์ (ศิลปหัตถกรรม เครื่องจักทอ)

พ.ศ. ๒๕๓๘ ได้รับการยกย่องเป็นคนศรีเมืองทอง ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการวัดท่าซุงให้เป็นผู้ทอผ้า ทองคำลายบัวหงาย เพื่อใช้เป็นผ้าคลุมร่างหลวงพ่อดำ วัดท่าซุง จังหวัดอุทัยธานี

พ.ศ. ๒๕๔๐ ผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรม จากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

พ.ศ. ๒๕๔๐ ได้รับคัดเลือกให้เป็นรองประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอทอง

พ.ศ. ๒๕๔๒ ครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๑ ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม (ทอผ้า) ของสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ

พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้รับรางวัลผู้นำอาชีพก้าวหน้า กระทรวงมหาดไทย

พ.ศ. ๒๕๔๖ ได้รับปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิตกิตติมศักดิ์ (คหกรรมศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ได้รับรางวัลผู้นำอาชีพก้าวหน้าดีเด่นด้านวัฒนธรรม

ได้รับรางวัลผู้หญิงเก่งระดับจังหวัด

- พ.ศ. ๒๕๔๗ ได้รับพระราชทานเหรียญกาชาดสมนาคุณ ชั้นที่ ๓
- พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่สรรเสริญยิ่งดิเรกคุณาภรณ์ ชั้นที่ ๗
เหรียญเงินดิเรกคุณาภรณ์
- พ.ศ. ๒๕๕๓ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ประณีตศิลป์ – ศิลปะผ้าทอ)
พุทธศักราช ๒๕๕๓

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

นางปรีศนา พงษ์ทศศิริกุล	ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม
นายชาย นครชัย	อธิบดีกรมส่งเสริมวัฒนธรรม
นายดำรงค์ ทองสม	รองอธิบดีกรมส่งเสริมวัฒนธรรม
นางพิมพ์วิ วัฒนวรารกุล	รองอธิบดีกรมส่งเสริมวัฒนธรรม
นางประนอม ทาแปง	ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ประณีตศิลป์ - ศิลปะผ้าทอ) พุทธศักราช ๒๕๕๓

ผู้จัดทำ

กลุ่มบริหารกองทุนและระดมทุน กองกองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรม
ชั้น ๔ กรมส่งเสริมวัฒนธรรม เลขที่ ๑๔ ถนนเทียมร่วมมิตร
เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๑๐
โทร ๐ ๒๒๔๗ ๐๐๑๓ โทรสาร ๐ ๒๒๔๘ ๕๘๕๒ <http://www.culture.go.th>

คณะทำงาน

นางสาวทัศนีย์ เทพกำปนาท	ผู้อำนวยการกองกองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรม
นางวิภา ปานประชา	นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการพิเศษ
นางสาวกชนันท์ เขยชื่น	นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ
นางสาวธนะจิตร สอนคม	นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ
นางสาวศิวพร ฉันทไกรวัฒน์	นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ
นางศรีสุคล พรหมโส	นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ
นางสาวรุ่งนภา กระเสีयर	นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ
นางสาวสุธาทิพย์ พระพร	นักวิชาการเงินและบัญชีปฏิบัติการ
นางสาวสงกรานต์ ฟันประสาน	เจ้าพนักงานวัฒนธรรมปฏิบัติงาน
นางสาวทศวรรณ จิตรบ่าเพ็ญ	นักวิชาการเงินและบัญชี

ออกแบบ/รูปเล่ม

นายพิพัฒน์ ชำเกตุ

นายนาถภพ สีหาบัว

นายวิจักขณ์ ภู่อาด

นางสาวปิยมาส กล้าพินิจ

นักวิชาการช่างศิลป์ชำนาญการพิเศษ

นักวิชาการช่างศิลป์ชำนาญการ

นักวิชาการช่างศิลป์ปฏิบัติการ

นายช่างศิลป์

เรียบเรียงข้อมูลและภาพ

นางบุญเรือน กิจศิริวงศ์

นางสาวสงกรานต์ ฟันประสาน

นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ

เจ้าพนักงานวัฒนธรรมปฏิบัติงาน

ผู้ประสานการจัดพิมพ์

นางอรณภัค เจษฎาคม

นักวิชาการพัสดุชำนาญการ

สนับสนุนโดย คณะกรรมการกองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรม